

VLADIMIR GEIGER i IVAN JURKOVIĆ

PISMA IZ KRNDIJE

NJEMAČKA NARODNOSNA ZAJEDNICA,
Zagreb, 1994., str. 151

Zbog neimanja građanske hrabrosti istraživača, njihove ideološke isključivosti, poljuljanog znanstvenog digniteta, ali, vjerojatno, i niza drugih »razloga«, hrvatska historiografija imala je tijekom zadnjih pedesetak godina ozbiljne propuste. Ti propusti, po mom sudu, nisu se toliko očitovali u netočnim kvalifikacijama pojedinih događaja i njihovih protagonista, koliko u prešućivanju svega onoga što je moglo narušiti medijski idealiziranu sliku o vladajućoj partiji i društvu osmišljenom u njenim ideološkim radionicama. Sudbina Nijemaca za, i poslije Drugog svjetskog rata, jedna je od tema koje su historičari, ali i svi oni koje je ta problematika po logici profesije morala zanimati, sustavno zaobilazili. Istina, povijesne građe o sudbini gotovo pola milijuna Nijemaca nema puno, a sve doskora nije bila niti dostupna, što, dakako, nikako nije alibi za iskazanu ljudsku i intelektualnu inertnost. Da se i u takvim, izrazito nepovoljnim okolnostima moglo, može i mora raditi na otkrivanju povijesne istine, dokaz je knjiga Vladimira Geigera i Ivana Jurkovića »Pisma iz Krndije«.

Ta knjiga, doduše, samo je jedna u nizu publikacija ovih autora (posebice Geigera, koji se već jedno desetljeće sustavno bavi proučavanjem povijesti Nijemaca na svim područjima) s kojom se pokušava dokumentirano pojasniti položaj Nijemaca nakon završetka Drugog svjetskog rata. Knjigom »Što se dogodilo s Folksdojčerima?« autori su obradili problematiku na makroplanu, minuciozno i korektno, uvažavajući dostupne izvore različitih provenijencija. »Pisma iz Krndije«, koja je zapravo zbirka dokumenata, istom problemu pristiupa kroz osobno iskustvo jedne obitelji, ili, još točnije, jedne osobe. Riječ je o Mariji Miri Knöbl koja je, zajedno s ocem, samo zbog toga što je bila kćer Nijemca, a on, samo zbog toga što je pripadao narodu kojem se, zbog specifičnih povijesno-socijalnih razloga, uspjela nametnuti skupina umobolnih ljudi na čelu s frustriranim kaplarom Adolfom Hitlerom, bila deportirana u Krndiju, jedan od sabirnih logora osnovanih neposredno nakon završetka svjetskog rata. Mira je između kolovoza 1945. i travnja 1946. godine napisala nekoliko desetaka pisama koja su priređivači knjige uspjeli pronaći i prezentirati ih čitateljima kao potresno štivo o ljudskim sudbinama u jednom suludom postratnom vremenu. Prema mišljenju Gorana Beusa Richembergha ta pisma »nedvojbeno su jedno od najpotresnijih svjedočanstava o etnocidu provedenome nad Folksdojčerima neposredno nakon drugog svjetskog rata na području tadašnje Jugoslavije. Za razliku od dokumenata, službenih bilješki i znanstveno elaboriranih podataka, koji

uglavnom govore jezikom brojeva i čine strukturu statistike smrti i patnje ova nas prijepiska vodi daleko dublje, u samu srž problema, u stradanja običnog, malog čovjeka koji, uz sve napore, nije mogao dokučiti stvarne razloge svoje patnje i gubitak ne samo ljudskoga dostojanstva nego i života kao vrijednosti sviju vrijednosti. A tu plastiku života, tkanje od finih niti emocija, ne uspijevaju rekonstruirati nadošla, omeđena očajem i obasjana iluzijom nade«.

Osim pisama knjiga sadrži i dva manja poglavlja (Logor kao sudbina i Logor Krndija) u kojima su autori dali relevantne upute za poimanje šireg konteksta kolektivne tragedije Nijemaca u spomenutom razdoblju i nekoliko priloga među kojima treba izdvojiti Kušanov i Schmitov treatment za igrani film »Dnevnik Fride Reichel«.

Mr. Borislav Bijelić